

עין משפט
גו' מצוה

חוקת הבתים פרק שלישי בכא בתרא

מוסרות הש"ס

(א) [תקן דף מ: ז. (ב) מוסרות
דף קפ: ז. (ג) עין לע"ה.
(ד) ע"כ ע"ד לע"ה.]

גהרות הב"ה

(א) ג' ואימלוך כן;
(ב) שם דובנא לי מניה הא
ארבע: (ג) שם דלכלה שם
שבין דקרי: (ד) רבש"ס
דיה ח"ל מפלגא וי' שני
חוקה כי אמר נמי מפלגא
זינתה דבנא מיקר נאמן וי'
יוס אחד לכך הפסד וי'
אם לקח אומה הובר וי'
למי: (ה) ד"ה שני חוקה
טובא וי' דמפטר לקמן
ולפירוש אחריו ע"ל ח"ל אחר
כלל נאמן: (ו) ד"ה אחר
רבא וי' טובא קאמר וי' אחר
מנ' עי' (ז) ח"ל ד"ה
מפלגא וי' לומר נבל בא
לו הקרקע כיו:

מוסף רש"י

העורר על השדה. ראובן
שמעור על שדה שמשון
ואומר לי שמכרתי לך גולג
ממך, וחתום עליה בע"י.
והוא חתום על שני המסירה
שכתב לי לשמשן שמכרה
לו (מכירתו ספ). ארמון
אומר. יגלו הוא שאמר מס
שלא עשיתי כשם שקראת
מלי וחתמתי בתוך השטר
עד. לפי שג' חתום חוקה קשה
לדלויה חזיו ויה' לו שחטא
בין שאלוהא מתן בין
(שפ). והביא איבד את
דבתי. דלחיל וחסה הדיה
שאלו לו שפסס הדיה.

ואמר ליה מפלגא זינתה דובנא מינך. כלומר שאמר לי כשעת מכירה
שהוא לקחה ממך. ומאחר שלא טען ואכלתי שני חוקה שער מכירה
שלו עודנו צידו ומסקנא דמילתא מוקמינן ליה ביד המערער. והיינו
טעמא דכיון דמודה דשלו היה הקרקע מתחלה לא מבעיא היכא דלא

החזיק בה שלש שנים אלא אפילו
החזיק בה שלש שנים נמי אינה חוקה
ומפקינן ליה מיניה דהא חוקה שאין
עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם
היתה של אותו שמכרה לו אם לאו
והוא היה כהכיר בה שצדה אינה
שלו של מוכר ויחזירנה למערער והוא
יגבה מעותיו מן המוכר לו כדפסקין
בשנים אחריו (ב"מ דף ע"ו:). ואף על גב
דליכא עדים למערער מדקאמר ולא
מודיע לי כ"י ולא אמרינן מינו דאי בני
אמר אלא זינתה מינך ואכלתיה שני
חוקה (ו) כדאמר מפלגא זינתה
דובנא מינך נאמן שהוא עגמו אינו
יודע אם זבנה המוכר מניה למערער
אם לאו הלכך כיון דהוא מודי
למערער דשלו היתה הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו
יודע אם לקחה המוכרה לו מן
הבעלים אם לאו דהא לא טעין דובנא
מינך קמאי דידי וגם אין לו עדים
שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך
הפסד. אבל החזיק זה שלש שנים
וטעין מפלגא זינתה דובנא מינך
קמאי דידי כלומר שדעמי דבכור

שלקחה מינך נאמן מינו דאי בני אמר אלא זינתה מינך ואכלתיה שני חוקה. אי נמי יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והכי אמרינן
לקמן בפירוקן (דף מא:). גבי הווא דדר נקשחא בעילתא ארבע שני והכא נבאי עובדא אפילו אם בלא עדים שהחזיק בה יום אחד אמרינן
המוכר אבל אין יודע אם לקח אומה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק שלש שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים:
ולא קא מודיע לי כ"י. כמו שפירשתי: ואם מינאי לא זינתה. שפילו אם היית טוען דמינאי זינתה הלא אין לך לא שטר ולא חוקה: ויל.
מקרקע שלי לאו בעל דברים דידי את ואני מוחזק בה יותר ממך שאתה לא החזקת שלש שנים: אמר רבא דינא קאמר ליה. המערער ואפי' אם
החזיק בה שלש שנים עשירשמי וכן הלכה: מפלגא זינתה ואכלתיה שני חוקה. ואין לו עדים שהחזיק בו אותו המוכר כ"י אחד דמי לאו הו
מני טעין פלגא גולגא הוא דהא טוענין ללוקח והכי מפרש לקמן גבי הווא דדר נקשחא בעילתא ארבע שני: פלגא גולגא הוא. כשדה זו שממיה
גולה: ואימלכי. וטעמיה: ויל זבין. לך קנה: השני נוח לי. אהה נוח לי לריב עמך ולהוויאה מתן בדין: אמר רבא דינא קא'ל. המערער ויטול שדהו
דאפילו אדמון ורבנן לא פליגי אלא בדעבדי המערער מעשה לפיכך ללוקח לקנות שדהו אבל בדבורא בעלמא כולוהו מודי כרכא כדמפרש ואילו
דאע"פ ששחזר בה ג' שנים בלא מחאה יפסיד דהא חוקה קשה עמה טענה היא שמודה הוא שלא לקחה מיד הבעלים כי אם מיד איש נכרי שאין
יודע שהיה לו חלק בה אפילו יום אחד ולא מני טעין אמאי לא מיחה מערער בכוח שלש דהיכא אמרינן דמפסיד מערער בשחזר היינו היכא
דטעין אידך מינך זינתה ואכלתיה שני חוקה דעד שלש שנים מיהדר איניש בשטריה טפי לא מיהדר הלכך זה שלא מיחה והוא לא
מוכר בשטריו אלא הכא דמודי מחזיק דלא מיניה דמערער זכיה שהוא בעל הקרקע ובעדים זכנה לא הורע כמו של מערער
בשחזר בשחזרה שחזקה במקום שטר מכירתו עומדת ויבין. דלון שטר מועיל לו שחזר מגולן לקח אף חוקתו אינה כלום: כמאן כדאדמון.
ואנן קיימא לן כרבנן בפרק אחרון דכתובות [נקט: ז]. ודיון. ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר לראובן כי שמעון גולג ממנו והוא ראובן
המערער חתום עליה בעד באתו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם לראובן ועד אחר עמו: השני. לוי נוח לי ולכן חתמתי: מעשה.
שחטם עד: דמקרי ואמר. לשון ויקר מקרה (רות ז): ואמרם לי ויל זכנה ניהלי. ואם שך היתה היה לך להוציא ממנו בדין חנם ולא לאכד
מעומין: אמיתא למיוזבן דינא. אמרתי בלבי טוב לי לקנות דברים מעומים קרקע רכאוי ויל לטרומ ולבא בדין: עבד איניש דוכין דיניה.

אדם חס שאינו רוצה להתקוטט אפילו על שלו עשויו הוא להוציא מעותיו ויטול את שלו בלא דין ומחלוקת. ובפירוש ר"ח מפורש אמיתא למיוזבן
דינאי לקנות המריבות כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מריבות ודינין אקנה אותם הדינין והמריבות באלו המעות אע"פ שיעקר
הארץ שלי: ואכלתיה שני חוקה. ולא נהרתי בשטר יומר: אמר ליה והא נקישנא שטר. שכחו בה דובנא לי כלומר שקנייה אללי מן המוכר
הזה ארבע שנים וגמלא שקדם לחוקה שך שנה אחת ואח מינאי לא זינתה הלכך חוקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך
שכבר מכרה לי קודם: א"ל. מחזיק למערער מי סברת דמאי דאמינא שני חוקה דהיינו חלק שני בלמנוס: שני חוקה טובא דאמינא. שקדמו לשטר
שך הרבה ויש לו עדים בכל החוקה כדמפרש (א) לקמיה אבל לפיכך אמרתי שני חוקה חסם שלא הייתי יודע שהיה לך שטר של ארבע שנים
שאצטרך לטעון ולפרש שני חוקה טובא: אמר רבא עבד איניש דקרי שני טובא שני חוקה. חסם ואם בא לטעון אחריו כן דשני חוקה טובא (א)
יותר מג' שנים אין זה חזר וטוען טענות אחרות להכחיש טענות ראשונות ואנן קרינן לקמן (נ"ה). דלון אדם טוען כד"ד וחזר וטוען טענות אחרות
להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות נפסקו הדין הלכך כי מייתי סהדי כדני שני חוקה טובא מוהימנין ליה שחזר על כל השבע
והני מילי. דמוקמינן לה כידיה דאייתי סהדי דאכלה ו' שנין שקדמו שני חוקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עגמו לא יכול למוכרה
אחר שהחזיק בה ג' שנים בשופי. אבל אי לית ליה סהדי אלא משיה שני דיון עם בעל השטר דלון לך מחאה גדולה מוז שמיהה המוכר בזה המחזיק
לסוף שמי שנים שמכר לאחר והיה לו זה להזהר בשטריו לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו. ויש מפרשים דלון לך ריבן עדי חוקה ו' שנים
אלה של ג' אחרונים ואנן מהימנינן ליה על שאר מדאמר רבא עבד איניש דקרי שני טובא שני חוקה למוכר כן דאי איכא סהדי על כל השבע
שנים אמאי איצטרך למימר עבד איניש כ"י. ולא מילתא הוא שהרי החוקה במקום השטר עומדת ולא יאה חוקה ג' שנים האחרונים שיש לו עדים
עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פסול ומדברי רבא אין ללמוד דלא לריבן עדים לו' שנים שהרי רבא להודיענו דא
דאינו קרוי חזר וטוען כמאי דאמר לבסוף שני חוקה טובא קאמינא דעבד איניש כ"י שאליו היה חזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כי
מייתי סהדי כדני אחרונים אינו כלום דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואחר טענות הראשונות נלך ובפי' ר"ח נמי מריבן עדים לכל ה' שנים:
זו

מפלגא זינתה דובנא מינך ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא
גולגא הוא. פי' יש לי עדים שהוא גולג ואפי' דר ביה
חד יומא הא קרינן גולג אין לו חוקה ולא כפי' דפירש דלון לו עדים
שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד דמי לא הוה מני טעין פלגא גולגא

הוא משמע שרצה לפרש גולגא הוא
לא שיש לו עדים שהוא גולג אלא כלומר
בגול (א) היא הקרקע צידו ואין נראה
לריי' דהוה ליה לאסוקי כדמסקי
לעיל לא קמדיתי לי דלרעא דידי הוא
ואת מינאי לא זינתה וכו':
עבד איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה. אבל אי לא עבד
אף על גב דלית ליה סהדי דאכלה
שבע שנין לא מהימנינן דהא אינה
דמכחיש להו דמודה שלא אכלה
אלא שני חוקה דהיינו שלש שנים:
אל

יאבד את זכותו האפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא
עבד איניש דמיקרי ואמר והוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא
אמר ליה מפלגא זינתה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא גולגא הוא
אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורחא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא
איכונן דינאי אמר רבי עבד איניש דוכין דיניה יהוה דאמר ליה לחבריה
מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלגא זינתה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה
והא נקיטנא שטרא (א) רובני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חוקה
תלת שני קא אמינא שני חוקה טובא קא אמינא אמר רבא עבדי איניש דקרו
לשני טובא שני חוקה ור"מ דאכלה שבע (א) דקדים חוקה דהאי לשטרא דהך
אבל

העורר על השדה. ראובן
שמעור על שדה שמשון
ואומר לי שמכרתי לך גולג
ממך, וחתום עליה בע"י.
והוא חתום על שני המסירה
שכתב לי לשמשן שמכרה
לו (מכירתו ספ). ארמון
אומר. יגלו הוא שאמר מס
שלא עשיתי כשם שקראת
מלי וחתמתי בתוך השטר
עד. לפי שג' חתום חוקה קשה
לדלויה חזיו ויה' לו שחטא
בין שאלוהא מתן בין
(שפ). והביא איבד את
דבתי. דלחיל וחסה הדיה
שאלו לו שפסס הדיה.

ב א מ"י סיד מל' טוען
ועתה הלכתי דל' קמ
פסן ל' טועני' דמי ס'י
קמו טעין י:
בא ב' מ"י טעין ס'
הלכ' ג' קמ טעין ז'
טועני' ח"מ ס'י קמו טעין
ז' וי' קמו טעין ז':
בב ד' מ"י טעין ס' הלכ' א'
קמו טעין ט' טועני' ח"מ
ס' קמו טעין ז':
בג ה' מ"י טעין ס' הלכ' ד'
טועני' טע טעין ח':
בר ו' מ"י טעין ס' הלכ' ו'
טעין ט' טעין ח' ס'י
טעין ט' טעין ח':
בח ה' מ"י טעין ס' טעין
הלכ' ז' טעין ט'
טועני' טע טעין ט':

רבינו גרשום

דאכרי השני נוח לי
להוציאה מתחת ידי משה
אמרנו ליה ויל זבין
והראשון שנזלה קשה
הטען ולא הייתי יכול
לעטון לו בעדו: והוא
המערער חתום עליה בעד
אדמון אמר יכול לומר
המערער מכוסה הכי חתמי
על שטר מכירה הוה נוח לי
והראשון קשה הטען הוא
נמי לא טען: אבל דבורא
דמפרי עצה מיקרי ואמר
ליה: אימנא איבדי דינאי.
כלומר אע"פ שהוא שלי מן
הדין מכוחו אקנה אותה
מכר שלא צייתי להקניט
עמי ובעיני הוראי ולא
רצית למוכרה לי אצויה
דוכין בביב דין: עבד איניש
דוכין דיניה. מי שאינו רוצה
להתקוטט קונה מוכר שבין
הזה להיות שלי ממי קניית
בעל דיני ד' שנין. כלומר
שנה אחת היתה שלי קודם
שהחזיקה שני חוקה שלך:
והני מילי דאכרי' עבד
איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה ליהיב דאכלה שבע
שנים ג' שני חוקה קודם
שנתי שטרא דהאי. אבל
אכליה השטרא דהאי. אלא
אידך יש לו שטר שקאנה ד'
שנים בתוך אותן ו' שנים
דאין לא אכלה כי אם כ'
שנין קודם זמן שטריו יכול
ליטר לו האי בעל השטר
למחוק כיון דהמכר מביה
לי לפק' לו חזר וטוען שטרו
כידן לך מחאה גדולה
מיה דלוי מוכר דבניה
דאחיה חוקה שהחזיק בה
אנה חוקה:

(א) כמאה עדים ויל הוה יוס
לשטר עמו: